

Sygn.akt III AUa 700/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2012r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie : SA Bożena Szponar - Jarocka

: SO del. Dorota Zarzecka

Protokolant : Barbara Chilimoniuk

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2012 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku C. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy C. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 marca 2012 r. sygn. akt IV U 351/12

oddala apelację.

sygn. akt III AUa 700/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 lutego 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił C. K. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009 r. nr 156, poz. 1227) w związku z § 3 i 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zm.) wskazując, że wnioskodawca nie wykazał okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Od powyższej decyzji wnioskodawca złożył odwołanie domagając się jej zmiany. Twierdził, że jego praca w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K. była pracą w warunkach szczególnych.

Wyrokiem z dnia 23 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca C. K., urodzony (...), od 17 listopada 2000 r. pobiera zasiłek przedemerytalny. Od 1 sierpnia 2008 r. wnioskodawca nie pracuje. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. W dniu 29 grudnia 2011 r. złożył wniosek o emeryturę. W toku postępowania przed ZUS wnioskodawca wykazał staż ubezpieczeniowy wynoszący 29 lat, 4 miesiące i 28 dni. W toku tego postępowania

wnioskodawca przedstawił zaświadczenie wystawione przez Stowarzyszenie (...) w O., w którym stwierdzono, że na podstawie akt osobowych pracowników byłego Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) w K. ustalono, że wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w tym Przedsiębiorstwie w okresie od 1 czerwca 1976 r. do 31 marca 1993 r. na następujących stanowiskach:

- od 1 czerwca 1976 r. do 30 września 1982 r. – murarz-tylnkarz
- od 1 października 1982 r. do 12 czerwca 1992 r. – murarz – instruktor praktycznej nauki zawodu
- od 13 czerwca 1992 r. do 31 marca 1993 r. – murarz-tylnkarz.

W czasie tego zatrudnienia przebywał na urlopie bezpłatnym w związku z budową eksportową w okresie od 10 września 1990 r. do 7 sierpnia 1991 r. Umowa o pracę została rozwiązana w związku z likwidacją przedsiębiorstwa. Jednocześnie Stowarzyszenie (...) stwierdziło, iż zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U. nr 8, poz. 43) wykaz C, dział III, poz. 1 oraz zarządzeniem Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 26 sierpnia 1988 r. (Dz. U. MGiB nr 1 poz. 5) część II pkt 12 „murarz-tylnkarz” – stanowisko pracy wnioskodawcy zajmowane od dnia 1 czerwca 1976 r. do 9 września 1990 r. i od dnia 8 sierpnia 1991 r. do dnia 31 marca 1993 r. zakwalifikowane jest do wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że wnioskodawca od 1978 r. do 1982 r. pracował jako murarz-tylnkarz i wykonywał wszystkie prace związane z budownictwem od wykopu, aż po położenie dachu. W tym czasie pracował też przy remontach i w czasie tych prac wymieniał stropy, zbijał tynki, wstawiał okna i drzwi, robił elewacje, murował, tynkował, naprawiał nadproża, a także wykonywał prace dekararskie. W ramach tych prac były wykonywane prace na wysokości, które stanowiły 50% całego czasu pracy.

Od 1982 r. wnioskodawca pracował jako instruktor praktycznej nauki zawodu i uczył zawodu młodzież z Ośrodka Szkolno- (...) w K.. Była to młodzież upośledzona w stopniu lekkim. Nauka odbywała się codziennie w grupach 7-10 uczniów na 6-7 godzin, w zależności od wieku. Z młodzieżą tą instruktor nauki zawodu pracował zarówno na budowach, jak i przy remontach z wyłączeniem prac na wysokości. Praca z młodzieżą polegała głównie na instruktażu i praktycznym, pokazaniu co jak mają wykonywać. Instruktor z uczniami mógł też pracować przy pracach zbrojarskich i malarskich z tym, że takie prace to około 10 % wszystkich prac budowlanych. Po roku 1992 wnioskodawca ponownie pracował jako murarz-tylnkarz wykonując wszystkie prace budowlane tak przy remontach, jak i na nowych budowach.

Analizując powyższe ustalenia Sąd Okręgowy stwierdził, iż zaskarżona decyzja ZUS jest prawidłowa. Oceniając stanowiska pracy, na których wnioskodawca pracował w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K. w okresie od 1 czerwca 1976 r. do 31 marca 1993 r. Sąd podkreślił, iż nie są one wymienione w wykazach A i B określających pracę w warunkach szczególnych stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Tym samym praca na tych stanowiskach nie jest pracą w warunkach szczególnych. Sąd zauważył przy tym, iż w zaświadczeniu Stowarzyszenia (...) dostrzeżono tę kwestię wskazując, iż prace te są wymienione w wykazie C. Sąd Okręgowy zaznaczył, że wyżej wymienione prace nie są również ujęte w wykazach A i B stanowiących załącznik do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983 r. (Dz. U. MBiPMB nr 3 poz. 6-8). Wymienione jest tam wprawdzie stanowisko murarza, ale tylko przy np. robotach wodno-kanalizacyjnych oraz budowie rurociągów w głębokich wykopach, budowie kominów przemysłowych, czy też przy wykonywaniu konstrukcji nabrzeży falochronowych oraz innych budowli hydrotechnicznych w nawodnionych wykopach na styku woda-ład.

Praca wnioskodawcy została również oceniona przez Sąd Okręgowy pod kątem rodzaju prac wykonywanych przez niego faktycznie, ze szczególnym zwróceniem uwagi np. na prace zbrojarskie i betoniarskie bądź prace na wysokości. Sąd wskazał, że zarówno z zeznań świadków, jak i zeznań wnioskodawcy wynika jednoznacznie, iż wnioskodawca wykonywał takie prace, ale nigdy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Zeznania te, w ocenie Sądu pierwszej

instancji, zasługiwały na wiarę jako kategoriyczne, wzajemnie się uzupełniające i tworzące logiczną całość z pozostałym materiałem dowodowym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc odwołanie oddalił.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) w związku ze stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia wykazem C, dział III poprzez ich niezastosowanie w brzmieniu obowiązującym od 29 stycznia 1985 r. do 21 maja 1996 r.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 1 lutego 2012 r. i uznanie, że przysługuje mu prawo do emerytury po uwzględnieniu pracy w szczególnych warunkach od 1 czerwca 1976 r. do 31 marca 1993 r. Wniósł także o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy poczynił ustalenia faktyczne na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Ustalenia te nie były w sprawie kwestionowane. Sąd odwoławczy w całości je akceptuje i uznaje za własne. Na aprobatę zasługuje również dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena prawna.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawał fakt, że odwołujący w dniu 1 lutego 2012 r. ukończył 60 lat, na dzień 1.01.1999 r. udowodnił staż ubezpieczeniowy wynoszący 29 lat, 4 miesiące i 28 dni, jak też, że nie jest członkiem

otwartego funduszu emerytalnego. Organ rentowy nie zaliczył odwołującemu jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresu pracy w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K. od 1 czerwca 1976 r. do 31 marca 1993 r. W uzasadnieniu decyzji wskazał, że wnioskodawca nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, a przedłożone przez niego zaświadczenie z archiwum, jak również zeznania świadków nie mogą stanowić środka dowodowego w sprawie. Wnioskodawca twierdził, iż wbrew stanowisku organu rentowego, legitymuje się wymaganym okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych. Na tej kwestii koncentrował się spór w sprawie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że w przedmiotowej sprawie zastosowanie znajdował art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: (1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz (2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn i 20 lat dla kobiet). Ponadto emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (art. 184 ust. 2 powołanej ustawy). Przepis ten ma charakter przejściowy, bowiem zawarty został w rozdziale 2 działu X ustawy zawierającym przepisy intertemporalne. Dotyczy on wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tj. w dniu 01.01.1999r., już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym - a w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego.

Art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zawiera definicję pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, iż jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia. Art. 32 ust.4 w kwestii przesłanek nabycia prawa do wcześniejszej emerytury odsyła do

przepisów dotychczasowych. Aktem normującym tę problematykę jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r., nr 8, poz.43 ze zm.). Przepisy §1 ust. 1, § 3 i 4 ust. 1 rozporządzenia kreują dla pracownika, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A przesłanki nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia w postaci: osiągnięcia wieku emerytalnego wynoszącego 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, posiadania wymaganego okresu zatrudnienia w odniesieniu do kobiet na 20 lat, a do mężczyzn na 25 lat, legitymowania się co najmniej 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu obowiązującym na danym stanowisku.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 (OSNP 1998/21/638) tylko praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowiskach wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. wykonywana stale i w pełnym wymiarze uzasadnia skorzystanie z uprawnienia do wcześniejszej emerytury. Wskazania także wymaga, że utrwalony jest już pogląd, iż dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Wnioskodawca w toku postępowania przed organem rentowym przedłożył zaświadczenie Stowarzyszenia (...) z dnia 22 grudnia 1999 r., z którego wynika, iż w okresie od 1 czerwca 1976 r. do 31 marca 1993 r. pracował on w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K. na stanowiskach: murarz – tynkarz (od 1 czerwca 1976 r. do 30 września 1982 r.), murarz – instruktor praktycznej nauki zawodu (od 1 października 1982 r. do dnia 12 czerwca 1992 r.), murarz – tynkarz (od 13 czerwca 1992 r. do 31 marca 1993 r.). W zaświadczeniu tym wskazano, iż zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., wykaz C, dział III, poz. 1 oraz zarządzeniem Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 26 sierpnia 1998 r. część II, punkt 12, praca wykonywana w okresie od dnia 1 czerwca 1976 r. do dnia 9 września 1990 r. i od dnia 8 sierpnia 1991 r. do 31 marca 1993 r. zakwalifikowana jest do pracy w warunkach szczególnych (akta ZUS, k.6).

Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił, iż praca wnioskodawcy na powyższych stanowiskach nie mogła być zakwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych. Nie została ona bowiem wymieniona w wykazach A i B stanowiących załącznik do wyżej powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Wbrew argumentom apelacji, podstawy do zaliczenia wnioskodawcy spornego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych nie mógł stanowić wykaz C. Przede wszystkim trzeba zauważyć, iż możliwość przyznania apelującemu prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych należy oceniać według stanu prawnego obowiązującego w dacie wydania decyzji przez organ rentowy. Wykaz C w dacie wydania zaskarżonej decyzji tj. 1 lutego 2012 r. nie obowiązywał. Został on skreślony z dniem 7 czerwca 1996 r. przez § 1 pkt 5 lit. b) rozporządzenia z dnia 21 maja 1996 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1996 r., nr 63, poz. 292). Zatem już tylko z tego względu wykaz C nie mógł stanowić podstawy orzekania w tej sprawie.

Wypada też w sprawie zauważyć, iż jeszcze przed skreśleniem wykaz C ulegał zmianom. W pierwszej wersji wymieniał on prace w szczególnych warunkach i na stanowiskach pracy o szczególnym charakterze, na których zatrudnienie uprawniało do wzrostu emerytury lub renty. Następnie skutek zmiany dokonanej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1985 r. (Dz. U. z dnia 20 lutego 1985, nr 7, poz.21) wykaz C zawierał prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawniało do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej. W takiej wersji wykaz ten obowiązywał do 7 czerwca 1996 r., czyli do dnia jego skreślenia.

W świetle powyższego trzeba stwierdzić, że okresu pracy do dnia 20 lutego 1985 r. (data wejścia w życie zmiany dokonanej rozporządzeniem RM z dnia 29 stycznia 1985r.) wnioskodawcy nie można było traktować jako okresu pracy w warunkach szczególnych, gdyż wówczas obowiązujące rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w zakresie stanowisk pracy wymienionych w wykazie C nie przewidywało prawa do wcześniejszej emerytury. Jeśli zaś chodzi o okres po dniu 20 lutego 1985 r. do dnia 7 czerwca 1996 r., kiedy to wykonywanie pracy na

stanowiskach wymienionych w wykazie C uprawniało do niższego wieku emerytalnego, trzeba dojść do wniosku, iż jest on za krótki, aby możliwe było przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku. Sąd Apelacyjny jest jednakże zdania, iż w przedmiotowej sprawie rozważanie prawa wnioskodawcy do emerytury poprzez pryzmat powyższych zmian rozporządzenia nie ma znaczenia, gdyż prawo to należało rozpatrywać poprzez treść obecnie obowiązujących przepisów. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 listopada 2000 r., II UKN 93/00, (OSNP 2002/14/337), zgodnie z którym prawo do wcześniejszej emerytury nie przysługuje pracownikowi zatrudnionemu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach wymienionych w wykazie C, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w brzmieniu pierwotnym, przed jego skreśleniem od dnia 7 czerwca 1996 r. Jak wynika z uzasadnienia tego wyroku, w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania przed Sądem Najwyższym skarżącemu odmówiono prawa do wcześniejszej emerytury z tego względu, iż jego praca świadczona okresie od 1 lipca 1973 r. do 31 maja 1990 r. była pracą, o której mowa w wykazie C załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., oraz że pracownikom zatrudnionym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach wymienionych w tym wykazie (przed jego uchyleniem dnia 7 czerwca 1996 r.) nie przysługiwało prawo do wcześniejszej emerytury. Sąd Najwyższy takie stanowisko uznał za prawidłowe.

Warto też w przedmiotowej sprawie przywołać uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia z dnia 6 maja 2004 r., II UK 344/03 (OSNP 2004/23/407), w którym podkreślono, iż jedynie zatrudnienie w pełnym wymiarze co najmniej 15 lat na stanowiskach wymienionych w wykazie A lub B do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. uprawnia do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Najwyższy wskazał, iż praca na stanowiskach wymienionych w wykazie C uprawniała jedynie do wzrostu emerytury, nie stanowiąc przesłanki do jej wcześniejszego przyznania.

Powyższe orzeczenia, które Sąd Apelacyjny podziela, utwierdzają w przekonaniu, iż wnioskodawca nie może skutecznie ubiegać się o przyznanie prawa do emerytury w szczególnych warunkach z tytułu wykonywania prac wymienionych w wykazie C.

Jeśli zaś chodzi o uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 1986 r. (III UZP 42/85, OSNC 1986/9/132), którą apelujący przywoływał celem uzasadnienia swojej argumentacji, to należy stwierdzić, że dotyczyła ona innego spornego zagadnienia i zapadła na tle innego stanu faktycznego.

W konsekwencji trzeba stwierdzić, iż sformułowany w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego był chybiony.

Prawidłowo ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny sprawy, który zresztą nie był w apelacji podważany, świadczy o tym, iż odwołujący w czasie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w K., nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac wymienionych w wykazie A lub B, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Z wyżej omówionych przyczyn okoliczność wykonywania prac wymienionych w wykazie C nie mogła stanowić podstawy do przyznania skarżącemu prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Wobec tego apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu.

Mając powyższe na względzie na mocy art. 385 kpc orzeczono jak w sentencji.

E.Z.